

Η ΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΗΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΙΣΛΑΜΙΣΤΙΚΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΝ ΔΕΚΑΕΤΙΑΝ ΤΟΥ Κ' ΑΙΩΝΟΣ

Ιωάννης Θ. Μάζης

Καθηγητής Οικονομικής Γεωγραφίας και Γεωπολιτικής Θεωρίας. Πρόεδρος Τμήματος Τουρκικών Σπουδών και Σύγχρονων Ασιατικών Σπουδών, ΕΚΠΑ

Κυριακός Θ. Νικολάου-Πατραγάς

Επίκουρος καθηγητής ισλαμικού δικαίου πανεπιστημίου Αθηνών

Σύνοψις: Εξετάζονται αί θέσεις τῶν ἀριστερῶν κομμάτων καὶ ὀργανώσεων ἐν Αἰγύπτῳ περὶ τοῦ ἰσλαμικοῦ βάσει τῶν προγραμματικῶν των θέσεων.

Ἀφ' ἧς δημιουργίας τῆς τρομοκρατικῆς ὀργανώσεως τῶν Ἀδελφῶν Μουσουλμάνων ἐν Ἰσμαηλίᾳ τῷ 1928¹ ὡς ἀποήχου τῆς πραξικοπηματικῆς καταργήσεως παρὰ τοῦ Κεμάλ Ἀττατούρκ² τοῦ ἰσλαμικοῦ θεσμοῦ τῆς χαλιφείας³, ἡ διαχρονικῶς κυριωτέρα δύναμις τοῦ ἀραβικοῦ κόσμου, ἡ Αἴγυπτος, εἰσηλθεν εἰς τὴν δεινὴν τοῦ ἰσλαμικοῦ, χωρὶς νὰ δυνηθῆ ἔκτοτε ν' ἀπαλλαγῆ ὀριστικῶς αὐτοῦ παρὰ τὴν κατὰ περιόδους θέσιν τόσοσιν τῆς ἄνω μνημονευθείσης ὀργανώσεως ὅσον καὶ ἄλλων προελθουσῶν ἐξ αὐτῆς εἴτε κατόπιν διασπάσεων εἴτε ἐν εἴδει συγκεκριμένης μεταλλαγῆς των ἐκτὸς νόμου⁴.

1. *Ι.Θ. Μάζης*, Γεωπολιτικά ζητήματα στὴν εὐρύτερα Μέση Ἀνατολή καὶ τὴν Μεσόγειο, τ.Β', ἐν Ἀθήναις 2018, παράρτημα Β'.

2. *Κυρ. Θ. Νικολάου-Πατραγάς*, Ἡ πρόσκτησις τῆς χαλιφείας ὑπὸ τῶν ὀθωμανῶν ἐν Μνημοσύνη τ. ΙΗ' (2010-2012) σσ. 383-394 (= τοῦ αὐτοῦ, Προλεγόμενα ἀραβοἰσλαμικοῦ πολιτισμοῦ, [Ἐργαστήριον ἰσλαμικοῦ δικαίου καὶ ἀραβοἰσλαμικῶν σπουδῶν πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Σειρὰ διατριβῶν καὶ μελετημάτων 1]), ἐν Ἀθήναις 2016, σσ. 164-177.

3. *Κυρ. Θ. Νικολάου-Πατραγάς*, Χαλιφεία καὶ ἰσλαμικὴ διακυβέρνησις, [Islamic, arabica et turcica I], ἐν Ἀθήναις 2011.

4. *Ρέφαατ ἄλ-Σαήντ*, Ἡ διαπάλη ἰσλάμ καὶ ἰσλαμικοῦ. Ἱστορία καὶ ἰδεολογία

Ἐνῶ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς νασερικῆς περιόδου τῆς αἰγυπτιακῆς ἐπαναστάσεως κατωρθώθη ἐν πλείστοις ἢ ἐξάρθρωσις τῆς ὑπὸ ἰσλαμιστικὸν μανδύαν προσπαθείας ἐκφασισμοῦ τῆς κοινωνίας διὰ τῆς ἐπιβεβλημένης ἀπεινοῦς διώξεως τῶν ἐν λόγῳ ὀργανώσεων καὶ τῶν ἀντισλαμικῶν ἰδεῶν τῆς⁵, ἐπὶ τοῦ διαδόχου αὐτοῦ Σαντάτ ἢ κατάστασις μεταβάλλεται ἄρδην οὕτως, ὥστε ἡ νέα ἡγεσία τῆς χώρας πρὸς πληξιν τοῦ μηδέποτε ἐκλείψαντος ἰδεολογικοῦ ρεύματος τοῦ νασερισμοῦ καὶ τῆς συνοδοιπορούσης αὐτῶ Ἀριστερᾶς χρησιμοποιεῖ ἀνατροφοδοτοῦσα τὸ ἰσλαμιστικὸν κίνημα⁶. Ἡ κίνησις αὕτη, πέρα τῆς ἐπικινδύνου ἐνδυναμώσεως τοῦ ἰσλαμιστικοῦ κινήματος, καταστάντος ἔκτοτε ἀνεξελέγκτου, ἐπέφερε καὶ τὴν γνωστὴν ἐγγελιανὴν θέσιν περὶ ἑτερογωνίας σκοποῦ καὶ ἀποτελέσματος, ἀφ' οὗ ὁ κύριος τροφοδότης αὐτοῦ, διάδοχος ἐν τῇ προεδρίᾳ τοῦ Νάσερ, Σαντάτ, εὔρεν οἰκτρὸν τέλος διὰ τῶν χειρῶν μελῶν μιᾶς ὀργανώσεως, ἡ ὁποία ἐδημιουργήθη ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του καὶ ἦτο θυγατρικὴ τῶν Ἀδελφῶν Μουσουλμάνων⁷.

Εὐθύς ὅτε ἀνῆλθεν εἰς τὴν ἐξουσίαν ὁ διάδοχός του πρόεδρος Μουμπάρακ ἔθηκεν ὡς κύριον μέλημά του τὴν πάταξιν αὐτοῦ τοῦ νοσηροῦ διὰ τὴν κοινωνίαν φαινομένου. Ἐν τῇ προσπαθείᾳ του ταύτην, ἥτις εἰς βάθος χρόνου μερικῶς εὔρεν ἐπιτυχίαν — δοθέντος ὅτι ἡ ἀνθρωπιστικὴ ὑψὴ τῆς ἀτομικῆς του συγκροτήσεως δὲν τῶ ἐπέτρεψε νὰ προβῆ εἰς ἀκραία μέτρα⁸—, ἤλθον ἀρωγοὶ σύμπαντες οἱ κοσμικοὶ κύκλοι τῆς χώρας, μεθ' ὧν πρῶτιστα τὰ ἀριστερῶν καταβολῶν καὶ πεποιθήσεων κομματικὰ μορφώματα τῆς Αἰγύπτου, ὅπερ καὶ ἀναμενόμενον.

Δὲν πρόκειται ἐν τῇ μελέτῃ ταύτῃ νὰ συμπεριλάβωμεν τὸ σύνολον τῶν ἀριστερῶν κομμάτων τῆς Αἰγύπτου. Θὰ ἀρκεσθῶμεν εἰς τὰς κυριωτέρας ἀριστερὰς κομματικὰς ὀργανώσεις⁹ ἐκπροσωπούμενας διὰ τῶν κομμάτων ἀλ-

τῆς ἰσλαμιστικῆς τρομοκρατίας, μετ. Κυρ. Θ. Νικολάου-Πατραγᾶ, [Ἰσλαμικαὶ Μελέται Β'], ἐν Ἀθήναις 2015.

5. Κυρ. Θ. Νικολάου-Πατραγᾶ, Ἀδελφοὶ Μουσουλμᾶνοι. Ἡ μήτρα τῆς ἰσλαμιστικῆς ἐνόπλου βίας. Ἡ μαρτυρία τοῦ ἐξ ἀπορρήτων τοῦ ἐθνάρχου Νάσερ Σάμη Σάραφ, ἐν Ἀθήναις 2017· *Τοῦ αὐτοῦ*, Νάσερ. Ὁ ἄνθρωπος, ἡ ἰδεολογία, ἡ ἐπανάστασις, ἐν Ἀθήναις 2018, σσ. 411 ἐπ.

6. Κυρ. Θ. Νικολάου-Πατραγᾶ, Ἀδελφοὶ Μουσουλμᾶνοι, ἔνθ' ἄν., σσ.

7. *Μωχάμαντ Χασαναιν Χέκαλ*, Χαρήφ ἀλ-γάνταμπ, ἐν Καῖρω 1408/1988.

8. Κυρ. Θ. Νικολάου-Πατραγᾶ, Ἡ «ἀραβικὴ ἀνοιξις» ἀπὸ τὸν Μουμπάρακ εἰς τὸν Σίση. Ἀπόρρητοι καὶ μυστικαὶ συνομιλίας καὶ ἐπαφαὶ τοῦ ἡγέτου τῆς αἰγυπτιακῆς ἀριστερᾶς καθηγητοῦ Ρέφαατ ἀλ-Σαῆντ, ἐν Ἀθήναις 2017, σποράδην.

9. Πολύτιμος ὁδηγὸς δομῆς καὶ πληροφοριῶν τοῦ κεμένου τούτου ἀπετέλεσε τὸ κείμενον τοῦ *Ρέφαατ ἀλ-Σαῆντ*, Ἀλ-ύασάφ, ἀλ-ντημοκρατία, ἀλ-ταάσλομ

Ταγγάμω¹⁰, ἄλ-Νάσερυ¹¹, Κ.Κ. Αἰγύπτου¹² καὶ ἄλ-Σσάαμπ ἄλ-ἔσστεράκυ, ὁπότε ἀποκλείονται αἱ διάφοροι περιθωριακαὶ ὀργανώσεις τύπου τροτσκιστῶν κ.ἄ.

α' — Τὸ Ταγγάμω

Δὲν χωρεῖ ἀμφιβολία, ὅτι τὸ ἐν λόγῳ κόμμα ἐπέδειξε τὴν μεγαλειέταν εὐαισθησίαν ἀλλὰ καὶ ἀλλεργίαν ἔνταντι τοῦ ἰσλαμισμού συγκριτικῶς πρὸς ὅλα τὰ ἀριστερὰ κόμματα τῆς Αἰγύπτου, ἀλλὰ καὶ γενικώτερον πρὸς ὅλα τὰ κόμματα ὅλου τοῦ πολιτικοῦ τῆς Αἰγύπτου φάσματος. Ἐξ ἀρχῆς τὸ Ταγγάμω εἶχε συγκεκριμένην θέσιν, ταύτοτικὴν ἐπ' αὐτοῦ τοῦ θέματος τῆς ἰδίας του τῆς ὑπάρξεως¹³.

Ὁ σεβασμὸς πρὸς τὴν θρησκείαν ὑπῆρξεν ἐξ ἀρχῆς κύριον χαρακτηριστικόν του γνώρισμα. Ὁ ἐκ τοῦ ἡγετικοῦ τότε πυρήνος τοῦ κόμματος, κατόπιν δὲ πρόεδρος αὐτοῦ, καθηγητῆς Ρέφαατ ἄλ-Σαῆντ εἰς μελέτην του τῷ 1989 περὶ τῆς θέσεως τοῦ μαρξισμού διὰ τὴν θρησκείαν διευκρινεῖ, ὅτι ὁ μαρξισμὸς καὶ δὴ ἡ ὑλιστικὴ θεωρία δὲν σημαίνει κατ' ἀνάγκην τὴν ἀπόρριψιν τῆς θρησκείας ὡς ἀτομικῆς τοῦ ἀνθρώπου πεποιθήσεως. Τονίζει, ὅτι ἄνευ τῆς κατανοήσεως τῆς θρησκευτικῆς πίστεως ἑνὸς λαοῦ καθίσταται ἀδύνατος ἡ κατανόησίς του, χωρὶς νὰ παραλείπη τὴν ἀναδρομὴν εἰς τὰ κύρια κείμενα τῶν Μάρξ-Ἐγκελς ἐπ' αὐτοῦ τοῦ θέματος, τὰ ὁποῖα καὶ καταλλήλως ἐρμηνεύει. Ταύτοχρόνως ἐμμένει εἰς τὸν οὐσιώδη διαχωρισμὸν μεταξὺ τοῦτο μὲν τῆς θρησκείας καὶ τῆς πίστεως τοῦτο δὲ τοῦ ἰσλαμισμού, λαμβάνων ὡς ἀποτρόπαιον παράδειγμα τὰ τότε διαδραματιζόμενα ἐν Λιβάνῳ, ὅπου εἶχον ἀπολεσθῆ ὅλα τὰ ἀνθρωπιστικά, πατρι-

[Κετὰμπ ἄλ-Ἀχάλη 61], ἐν Καῖρῳ 1988, ἀφ' ὅθεν ἠρύσθημεν πλεῖστα ὅσα στοιχεῖα.

10. Περὶ τοῦ Ταγγάμω, ὄρα Ρέφαατ ἄλ-Σαῆντ, Μουγγάραντ δεκραυάτ, ἐν Καῖρῳ 2015· Ἀμπντέλ Γαφάρ Σσόκρ, Χέζμπ ἄλ-Ταγγάμω ἄλ-ουάτανυ ἄλ-τακκαντόμυ ἄλ-ουαχντάουη [Ἀλ-μάρκαζ ἄλ-ἄραμπυ λέλ ντερασάτ ἄλ ἔστρατηζέϋα. Ἐποπτεία τοῦ προέδρου τῆς Λαϊκῆς Δημοκρατίας τῆς Ἑμενῆς ἄλ-Νάσερ Μωχάμαντ] τ.Β', ἐν Δαμασκῷ 2001. Πρβλ. καὶ τὸν τόμον Ἀρμπεοῦν ἄμαν ἄλα ταασῆς ἄλ-Ταγγάμω (1976-2016). Ἀλ-χορέϋα λέλ ουάταν, ἄλ-χόμπζ λέλ φοκκαρᾶ, ἐν Καῖρῳ 2016.

11. Περὶ αὐτοῦ *Κυρ. Θ. Νικολάου-Πατραγᾶ*, Ἀδελφοὶ Μουσουλμᾶνοι, μνημ. ἔργ., σσ. 28 ἐπ.

12. Περὶ αὐτοῦ γενικῶς Ρέφαατ ἄλ-Σαῆντ, Ἀλ-χάρακα ἄλ-σουέϋα ἄλ-μασρέϋα, τ.Α'-Ε', ἐν Καῖρῳ (πολλαπλαῖ ἐκδόσεις): Εἰδικώτερον δ' ἐπὶ τῆς ἐν λόγῳ περιόδου *Κυρ. Θ. Νικολάου-Πατραγᾶ*, Τὸ κομμουνιστικὸν κίνημα Αἰγύπτου [Islamica, arabica et turcica II], ἐν Ἀθήναις 2011, σσ.85 ἐπ.

13. Ρέφαατ ἄλ-Σαῆντ, Ἀλ-ύασᾶρ, ἔνθ' ἄν. σ. 18

ωτικά ἢ ἀκόμη καὶ θρησκευτικὰ αἰσθήματα, ἀφ' οὗ ὁ ἰσλαμισμὸς μετέτρεψε τὰ ἀνθρώπινα πρόσωπα εἰς ἄκαρδα ὄργανα πολέμου ἢ εἰς ἀντικείμενα διεξαγωγῆς αὐτοῦ. Ἐντεῦθεν θεωρεῖ — καὶ τὸ θέτει ὡς πρωταρχικὴν θέσιν — ὅτι εἶνε ἐπιβεβλημένος ὁ διαχωρισμὸς μεταξὺ ἀφ' ἑνὸς μὲν τῆς θρησκείας ὡς πίστεως, ἀφ' ἑτέρου δὲ τοῦ αὐξανομένου εἰς ἰσχὺν ἰσλαμισμού, τὰ ὁποῖα θεωρεῖ ἀσύμπτωτα, δοθέντος ὅτι συνήθως ὅταν ἀνθῆ τὸ ἐν ὑποχωρεῖ τὸ ἔτερον. Ἐμμένει ἐπίσης εἰς τὴν θέσιν, ὅτι αἱ ἀκραῖαι ἰσλαμιστικαὶ ὀργανώσεις δὲν εἶνε πλειότερον θρησκευούσαι τῶν ὑπολοίπων, ἔχουσαι περισσοτέραν δόσιν πίστεως, δοθέντος ὅτι ἡ τοιαύτη ἀκρότης, ἀποτελοῦσα ἐν ταύτῳ καὶ ἀπομάκρυνσιν ἐκ τοῦ ἀληθοῦς θρησκευτικοῦ μηνύματος, ἀποτελεῖ «συγκεκριμένην πολιτικὴν, κοινωνικὴν καὶ ταξικὴν στάσιν».¹⁴

Συνεχίζει ὁ πολὺς συγγραφεὺς τὴν ἀνάλυσίν του, θεωρῶν, ὅτι αἱ τοιαῦται ὀργανώσεις δὲν γνωρίζουν ὅρια εἰς τὸν ἐξτρεμισμὸν τῶν καὶ τὸν περιορισμὸν τῶν εἰς αὐτὸ τοῦτο τὸ γράμμα τοῦ νόμου τῆς θρησκείας, ἀλλ' ἀντιμάχονται καὶ αὐτὴν τὴν ἰδίαν τὴν πραγματικότητα, ἐφ' ὅσον ἀντιφάσκει πρὸς τὰς θεωρήσεις τῶν. Δι' αὐτὰς τὰς ὀργανώσεις τὸ κείμενον, καὶ μόνον τοῦτο, ἀποτελεῖ τὴν μόνην ὑποχρέωσιν καὶ τὴν μόνην ἀλήθειαν. Καὶ ἐκπληκτικῶς διαπιστώνει τὴν ἀνίερρον συμμαχίαν ἐξουσίας-ἰσλαμιστῶν, ἀφ' οὗ κατὰ τὰς ἱστορικὰς μαρτυρίας, ἡ καθεστηκυῖα ἐξουσία ἦτο ὁ πρῶτος, ὁ ὁποῖος περιέθαλψε καὶ ὑπεστήριξε τὸν ἰσλαμισμὸν κατὰ τοὺς πρώτους τοῦ βηματισμοῦ, πειραθεῖσα νὰ χρησιμοποιήσῃ ἄνω τῆς μιᾶς φορᾶς αὐτόν, κλείουσα πλειστάκις τὸ ὄμμα αὐτῆς εἰς τὴν δραστηριότητά του καὶ δὴ καὶ σκοπίμως, ἐκ προθέσεως. Καὶ προειδοποιεῖ τὸ κράτος, λόγω τῆς στάσεώς του ν' αὐξάνῃ καὶ τὸ ἴδιο τὴν δόσιν τοῦ θρησκευτικοῦ φανατισμοῦ, ὅτι τοιουτοτρόπως καλλιεργεῖ τὸ ἔδαφος ὑπὲρ αὐτῶν τῶν ὀργανώσεων πρὸς ἀνθῆσιν τῶν¹⁵.

Ὑπῆρξαν ὅμως τινὲς ἀριστερῶν καταβολῶν, οἱ ὁποῖοι ὑπεστήριξαν ὅτι αἱ ἰσλαμιστικαὶ ὀργανώσεις ἦλθον κατὰ τὰς ἀπαρχὰς τῶν ἀντιμέτωποι πρὸς τὴν ἀποικιοκρατίαν, τὸν σιωνισμόν καὶ τὴν τότε καθεστηκυῖαν τάξιν. Εἰς αὐτοὺς καὶ πάλιν ὁ καθηγητὴς Ρέφαατ ἀλ-Σαῆντ ἀπήντησε λέγων· Αὐταὶ αἱ θέσεις οὐδόλως εἶνε ὀρθαί. Ὁ ἐχθρὸς τοῦ ταξικοῦ μου ἐχθροῦ δὲν εἶνε κατ' ἀνάγκην καὶ φίλος μου, ἀντιθέτως δύναται νὰ ἦναι σκληρότερος καὶ χειρότερος ἐχθρὸς μου ἀπὸ τὸν ταξικόν μου ἐχθρόν.

Τῷ 1993 ὁ ἰσλαμισμὸς κτυπᾷ τὴν Αἴγυπτον. Ἀσκεῖ τρομοκρατίαν καὶ πλήττει ἀθῶα θύματα. Ἀνθρώπιναι ζωαὶ χάνονται ἀναιτίως, μὲ τὸν ἰσλαμισμὸν νὰ ὑπογράφῃ τὴν θανατικὴν καταδίκην συμπολιτῶν του, κατὰ

14. Ρέφαατ ἀλ-Σαῆντ, Χάουλ μάουκκεφ ἀλ-μαρκεσέ'ια μὲν ἀλ-ντὴν ἐν Καντάε'ια φεκερέ'ια, ὁκτώβριος 1989.

15. Αὐτόθι.

παράβασιν κάθε σχετικῆς ἰσλαμικῆς ἐπιταγῆς ἀπαγορευούσης αὐστηρῶς τὴν τρομοκρατίαν. Τὸ Ταγγάμω δὲν μένει ἀπαθῆς θεατῆς τῶν ἐξελίξεων. Τοποθετεῖται ἀμέσως μὲ λόγον πύρινον ἄμα καὶ νηφάλιον — τὰ γνωστὰ λογικὰ ὀξύμωρα τοῦ Ταγγάμω¹⁶!

Τὸν φεβρουάριον τοῦ 1993 ἐκδίδει «Τὸ πρόγραμμα μᾶς διὰ τὴν ἀλλαγὴν», ὅπου ἀναγιγνώσκομεν· «Ἀντιμετωπίζουν οἱ εὐρισκόμενοι μεταξὺ τῆς ἀνεργίας καὶ τῆς ἀκριβείας (:τῶν τιμῶν) νέοι, οἱ ὅποιοι ἀποσκοποῦν τὴν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν μετανάστευσιν, ἢ ὅποια τείνει νὰ κλείσῃ τὰς πύλας τῆς — ἀντιμετωπίζουν τὸν κίνδυνον νὰ περιέλθουν εἰς τὴν δεινὴν τῆς βίας, τῆς ἀντιθέτου βίας καὶ τῆς τρομοκρατίας, ὅπου κατ'ἀνάγκην αὐξάνεται ἡ βία λόγῳ τῆς δυστυχίας τοῦ παρόντος καὶ (:τῆς διαφαινομένης) τοῦ μέλλοντος, καὶ τροφοδοτοῦνται αἱ παρελθοντολογικαὶ ἐπικλήσεις καὶ τάσεις καὶ χρησιμοποιεῖται πολιτικῶς ἡ θρησκεία πρὸς αἰτιολόγησιν σκοπῶν μηδεμίαν πρὸς αὐτὴν ἐχόντων σχέσιν. Καὶ προσπαθοῦν ἐξτρεμιστικαὶ ὀργανώσεις νὰ ἐγκαθιδρῦσουν παράπλευρον πρὸς τὴν κρατικὴν, θρησκευτικὴν ἐξουσίαν, τῆς ὁποίας ἡ ἐπικινδυνότης καὶ ἐπιρροή λαμβάνει αὐξητικὴν μεταξὺ τῶν νέων τάσιν. Κατέχει ἐκ τοῦ χρήματος ὅ τι χρειάζεται ὥστε νὰ προσεγγίσῃ τὰ ἐστερημένα πλήθη διὰ τῆς πρὸς αὐτὰ προσφορᾶς ἐνίων κοινωνικῶν παροχῶν». Ἐνῶ τὸ πρόγραμμα τονίζει τὴν ἀνάγκην προστασίας τῆς ἐλευθερίας εἰσδοχῆς εἰς τὰ κόμματα εἰς ὅλους τοὺς πολίτας, χωρὶς νὰ ὑπόκεινται εἰς διώξεις λόγῳ τῆς κομματικῆς ἢ συνδικαλιστικῆς τῶν δράσεως, δὲν παραλείπει νὰ ἐφιστήσῃ τὴν προσοχὴν εἰς τὴν ἀνάγκην ἀπαγορεύσεως κάθε κλήσεως, ἢ ὅποια διχοτομεῖ τὴν ἐνότητα τῶν αἰγυπτίων, ἀλλοιοῦσα τὸ ἀληθὲς τῆς θρησκείας νόημα¹⁷.

Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος, καὶ ἐνῶ τὸ ἰσλαμιστικὸν κύμα ἐκυριάρχει ἐπὶ τῆς Αἰγύπτου, τὸ Ταγγάμω λαμβάνει, ὡς ἔδει, ἐπίσημον θέσιν. Οὕτω, ἡ γενικὴ γραμματεία τοῦ κόμματος ἐκδίδει τὴν 17ην μαΐου 1992 κείμενον ὑπὸ τὸν τίτλον «Περὶ τῆς στάσεως ἔναντι τῶν κεκαλυμμένων ὑπὸ τὴν θρησκείαν πολιτικῶν δυνάμεων¹⁸», καθ'ὃ καθορίζονται ὠρισμέναι ἔννοιαι. Κατὰ πρῶτον θεωρεῖται, ὅτι ἡ πίστις εἰς τὰς θεοπέμπτους θρησκείας, αἱ ὁποῖαι ἦλθον πρὸς εὐτυχίαν τῶν ἀνθρώπων, συμβάλλουν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς κοινωνίας, τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τὴν ἀποικιοκρατίαν καὶ τὴν καταπίεσιν καθὼς καὶ τὴν ἀδικίαν καὶ τὴν καθυστέρησιν. Ἐπίσης, αἱ θρησκευτικαὶ ἀξίαι ἀπετέλεσαν καὶ ἀποτελοῦν ἀναπόσπαστον τμῆμα τῆς πολιτιστικῆς κληρονομίας τῶν αἰγυπτίων καὶ ταυτοχρόνως ὠθητικὴν δύναμιν ὑπὲρ τῆς βελτιώσεως τῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων. Κατὰ δεύτερον, ἡ θρησκευτικὴ σκέψις ἀποτελεῖ ἀνθρωπίνην προσπάθειαν ἐρμηνείας τῆς θρησκείας κατὰ τὴν διάρκειαν δι-

16. *Ρέφαατ ἀλ-Σαήντ* ἐν περ. *ἀλ-Υασάρ*, αὐγουστος 1990.

17. *Μπερναμέγγνα* *λὲλ τααγήρ*, φεβρουάριος 1991, σσ. 12, 31, 41.

18. *Καράρ ἀλ-ἀμάνα ἀλ-ἄμα* *λὲ χέζμπ ἀλ-Ταγγάμω* τῆς 17ης μαΐου 1992.

αφόρων χρονικῶν περιόδων καὶ ἐν τέλει εἶνε ἰδεολογικὸν ρεῦμα εἰς τὸ ὁποῖον ἀπέληξαν ἀνθρώπινα ἐνέργεια, ἐνέχουσα καὶ θετικὰ καὶ ἀρνητικὰ στοιχεῖα. Κατὰ τρίτον, δὲν ὑφίσταται πεδῖον διαλόγου ἢ μέσαι λύσεις εἰς τὴν ἀπαιτουμένην ἰδεολογικὴν διαπάλην κατὰ τῶν κεκαλυμμένων ὑπὸ τὸ ἔνδυμα τῆς θρησκείας πολιτικῶν δυνάμεων. Ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ τονίζεται, ὅτι ἡ μάχη ὀφείλει νὰ διεξαχθῆ τόσο κατ' ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι μετέρχονται τῆς βίας καὶ τῆς τρομοκρατίας ὅσον καὶ τῶν δραστηριοποιουμένων εἰς τὴν πολιτικὴν, καθὼς παρουσιάζοντο οὕτω κατ' ἐκείνην τὴν περίοδον οἱ Ἀδελφοὶ Μουσουλμᾶνοι. Ὁ ἀγὼν μας, καταλήγει τὸ κείμενον, δεόν νὰ ἦνε συνεχῆς κατ' αὐτῆς εἰδικῶς τῆς τελευταίας ὀργανώσεως καὶ τῶν θέσεών της, αἱ ὁποῖαι στηρίζουν τὴν βίαν, τὴν τρομοκρατίαν, τὸν θρησκευτικὸν διαφορισμὸν τῶν πολιτῶν καὶ τὸ θρησκευτικὸν κράτος. «Αὐτὴ ἡ θέσις εἶνε πολιτικὴ καὶ ἐγκόσμιος καὶ δὲν εἶνε θεία καὶ ἱερά, καθὼς ἰσχυρίζονται, καὶ ἄρα ἀποτελεῖ ἀπλὴν ἀνθρωπίνην προσπάθειαν, οὐδόλως ἀπληλλαγμένην τοῦ σφάλματος».

Ἡ αὐτὴ ὡς ἄνω ἀπόφασις τοῦ κόμματος καταλήγει θέτουσα τὰς κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Ταγγάμω προϋποθέσεις, ὥστε νὰ ἦναι ἐπιτρεπτὴ κατὰ νόμον ἢ ἴδρυσις καὶ δρᾶσις οἰουδήποτε κομματικοῦ σχηματισμοῦ. Τὸ Ταγγάμω θέτει πέντε προϋποθέσεις: «Κατὰ πρῶτον, τὸ κόμμα νὰ εἶνε ἀνοικτὸν εἰς πάντα αἰγύπτιον ἀνεξαρτήτως φύλου, χρώματος ἢ θρησκείας· κατὰ δεῦτερον, ἐν τῷ προγράμματί του νὰ ἐξασφαλίζῃ ἴσα δικαιώματα εἰς ὅλους τοὺς αἰγυπτίους, ἀνεξαρτήτως θρησκείας· κατὰ τρίτον, νὰ σέβεται τοὺς δημοκρατικούς κανόνας λειτουργίας ἐπὶ τῇ βάσει κοσμικοῦ συντάγματος, ν' ἀποδέχεται τὴν ἀρχὴν τῆς διὰ τῆς ἐκλογικῆς διαδικασίας ἐναλλαγῆς τῶν κομμάτων εἰς τὴν ἐξουσίαν, τόσο κατὰ τὴν παροῦσαν περίοδον ὅσον καὶ εἰς τὸ μέλλον κατὰ τέταρτον, νὰ σέβεται τὴν ἀρχὴν τῆς κοσμικότητος τοῦ κρατικοῦ ὀργανισμοῦ καὶ τὴν μεταφορὰν τῶν κανόνων τῆς ἰσλαμικῆς σαρῆας εἰς θετὸν δίκαιον· κατὰ πέμπτον, ἡ δραστηριότης τοῦ κόμματος νὰ συμφωνῇ πρὸς τοὺς κανόνας αὐτούς».

Κατὰ τὴν προσυνομοσπονδιακὴν συζήτησιν τοῦ Δ' συνεδρίου τοῦ κόμματος ἐν ἔτει 1996, μικρά τις μειονοψηφία διεφώνησε πρὸς τὴν ἀπόλυτον γενικὴν ἀρχὴν τοῦ κόμματος περὶ παύσεως κάθε ἐπαφῆς καὶ συνομιλίας μὲ τὴν ὀργάνωσιν τῶν Ἀδελφῶν Μουσουλμάνων, θεωροῦσα ὅτι τὸ τοιοῦτο ἀποτελεῖ ἔμμεσον πρὸς τὸ καθεστῶς στήριξιν. Ἐπ' αὐτῆς τῆς τοποθετήσεως ἡ ἡγεσία τοῦ κόμματος ἀπήνητησεν, ὅτι τὸ ἐν δὲν συνεπάγεται αὐτομάτως καὶ τὸ ἄλλο, διότι ἡ ἀντιπολίτευσις πρὸς τὰ σφάλματα τῆς κυβερνήσεως ἐκ μέρους τοῦ κόμματος εἶνε δεδομένη. Τὸ Ταγγάμω, κατ' αὐτὴν τὴν θέσιν, ὀφείλει νὰ διεξαγάγῃ ταυτοχρόνως διμέτωπον μάχην, μία μὲν κατὰ τῶν Ἀδελφῶν Μουσουλμάνων καὶ τῶν λοιπῶν σκοταδιστικῶν δυνάμεων, μία δὲ κατὰ τῶν σφαλμάτων τῆς κυβερνήσεως. Ἡ Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ κόμματος ἔλαβε τότε τὴν θέσιν, ὅτι ἀποτελεῖ τὸ κόμμα τὴν «τρίτην λύσιν», ἥτοι ὅτι

οὔτε μὲ τὸ καθεστῶς συνταυτίζεται οὔτε μὲ τὰς ἰσλαμιστικὰς ὀργανώσεις, μὲ τὸ Ταγγάμω ν'ἀποτελῆ τὴν ἐναλλακτικὴν των.

Ἡ σημαντικωτέρα ὁμῶς παρέμβασις κατὰ τὸν προσυνηδριακὸν διάλογον ἐγένετο ὑπ' αὐτοῦ τούτου τοῦ προέδρου τοῦ κόμματος Χάλεντ Μόχη ἄλ-Ντήν· «Κατὰ μίαν συνάντησιν μὲ τὸν ἄλ-Χαντύμπη (:τότε μόρσσεντ, τ.ἔ. ἀρχηγὸν τῆς ὀργανώσεως) τὸν ἠρωτήσαμεν, ἐὰν φθάσετε εἰς τὴν ἐξουσίαν τί προτίθεσθε νὰ πράξετε μὲ τὸ κόμμα Ταγγάμω; Ἀνεμίναμεν, ὅτι ἡ ἀπάντησίς του θὰ ἦτο· εἴμεθα ὑπὲρ τοῦ πολυκομματισμοῦ. Ἐκεῖνος ὁμῶς ἀπήνησε· θὰ θέσωμεν τὸ πρόγραμμά του ὑπὸ τὴν κρίσιν τῶν νομοκανονολόγων. Τὸν ἠρώτησα· τίνας εἶνε οὗτοι; Ἀπήνησεν· οἱ ὀλαμᾶ τοῦ ἰσλάμ θ'ἀποτανθοῦν ἐὰν τὸ πρόγραμμα τοῦ κόμματός σου εἶνε ὀρθὸν ἢ οὐ». Καὶ συνεχίζει ὁ ἀρχηγὸς Χάλεντ Μόχη ἄλ-Ντήν· «Ὁ Χαντύμπη ἐπιδιώκει νὰ δικάσῃ μεταξὺ ἡμῶν καὶ ἐκείνου ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἱεροδικαϊκῶς ἐπιτρεπτοῦ καὶ τοῦ ἐφαμάρτου καὶ οὐχὶ τοῦ ὀρθοῦ καὶ τοῦ λάθους· τὸ τοιοῦτο ὁμῶς εἶνε ἄκρας ἐπικινδυνότητος, διότι τὸ κράτος δὲν εἶνε μέρος τῆς θρησκείας. Ἐδῶ ἔγκειται καὶ ὁ κίνδυνος ὄλων ἐκείνων τῶν ὀργανώσεων, αἱ ὁποῖαι καθορίζουν τοὺς λογαριασμοὺς των μαζῇ μας ἐπὶ θρησκευτικῆς βάσεως. Ὑπῆρξα μέλος τῶν Ἀδελφῶν Μουσουλμάνων καὶ γνωρίζω τὸν τρόπον σκέψεώς των. Εἰς τὴν παροῦσαν φάσιν μετέρχονται τῆς τακέυα (:φανερώνουν δηλ. ψευδῶς ἀλλ' ἐκ προθέσεως ἀλλοίαν εἰκόνα τοῦ πραγματικοῦ των προσώπου πρὸς ἐπιτυχίαν τῶν στοχεύσεών των), ἀποδεχόμενοι τὸ σύνταγμα καὶ τὸν πολυκομματισμόν, ὅταν ὁμῶς κατορθώσουν νὰ ἐπιβληθοῦν θὰ πράξουν ἄλλως».¹⁹

Περὶ τῆς σχέσεως πρὸς τοὺς Ἀδελφούς Μουσουλμάνους, ὑποστηρίζει ὁ ἀρχηγὸς Χάλεντ Μόχη ἄλ-Ντήν²⁰· «Ἡ ζωὴ μᾶς ἐπιβάλλει τὴν συνεργασίαν ἀλλ' ὄχι τὴν συμμαχίαν εἰς συγκεκριμένα ζητήματα, ἢ ἀκόμη καὶ τὴν κοινὴν δρᾶσιν ἐπὶ συγκεκριμένης κυβερνητικῆς ἐνεργείας, οἷον κατὰ τοῦ νόμου περὶ τύπου ἢ τῆς νοθείας τῶν ἐκλογῶν. Ἄρα γε ὁμῶς, δυνάμεθα νὰ συμμαχήσωμεν μετὰ τῶν Ἀδελφῶν Μουσουλμάνων κατὰ τῆς κυβερνήσεως; Ὅχι! Διότι ἀπλούστατα δὲν διαφέρουν τῆς κυβερνητικῆς πολιτικῆς ὡς πρὸς τὰ ζητήματα τοῦ ΔΝΤ, τὰς ἀποκρατικοποιήσεις κ.ἄ. Ἐὰν φθάσουν ποτὲ εἰς τὴν ἐξουσίαν θ'ἀκολουθήσουν τὴν ἰδίαν πολιτικὴν, ἀφ' οὗ ὁμῶς προηγουμένως θὰ τῆς ἔχουν προσδέσει τὴν ἐπίκλησιν τῆς συμφωνίας πρὸς τὸ κοράνιον καὶ τὴν σόνα. Τότε θὰ μᾶς πολεμήσουν ἀπηνῶς. Προσωπικῶς διαφωνῶ πρὸς τὴν νῦν ἀκολουθουμένην πολιτικὴν κατεύθυνσιν· αὕτη ἐπὶ παραδείγματι νοθεύει τὰ ἐκλογικὰ ἀποτελέσματα εἰς βάρος μας, πλὴν δὲν ἀκυρώνει οὔτε καταργεῖ τὴν ὑπαρξίν μας, ἐνῶ αἱ ἰσλαμιστικαὶ ὀργανώσεις καὶ οἱ Ἀδελφοὶ θὰ καταργήσουν καὶ αὐτὴν ταύτην τὴν ὑπαρξίν μας».²¹

19. *Ρέφαατ ἄλ-Σαῆντ, ἄλ-Υασάρ, ἔνθ' ἄν.*, σσ. 24-26.

20. Περὶ αὐτοῦ, *Κυρ. Θ. Νικολάου-Πατραγαῖ, Νάσερ, ἔνθ' ἄν.*, σσ.

21. *Ντάερετ ἄλ-χεουάρ, τεῦχ. 59, αὐγούστος 1996.*

Μένει νὰ ἐξετασθῆ τὸ ζήτημα τῶν διαφορῶν ἐντὸς τοῦ κόμματος περὶ τῆς στάσεως αὐτοῦ. Ὁ ἀρχηγὸς Χάλεντ Μόχη ἀλ-Ντήν ὀμιλεῖ ἀμειλίκτως ἀλλὰ πάντοτε κοσμίως· «Υἰπάρχει μία μὲν γνώμη, καθ' ἣν πρέπει νὰ συνεργασθῶμεν μετ' αὐτῶν ὥστε νὰ τοῖς δοθῆ ἡ εὐκαιρία τῆς νομίμου παρουσίας καὶ διαδόσεως, μία δὲ ἄλλη ὑποστηρίζει ὅτι ὑποχρεούμεθα νὰ συνδράμωμεν μετ' αὐτῶν, διότι ὀφείλομεν νὰ θέσωμεν κοινὸν δημοκρατικὸν κανόνα περὶ τῆς ἐλευθερίας ἰδρύσεως κομμάτων. Θεωρητικῶς μὲν τὸ τοιοῦτο εἶνε ὀρθόν, πλὴν δὲ θεωρῶ, ὅτι δὲν πρέπει νὰ τοὺς προσφέρωμεν εὐκαιρίαν πρὸς ἰσχύν, δοθέντος ὅτι εἰς τὸν ἐσώτερον πυρῆνᾶ των εἶνε δύναμις ἀντιτιθεμένη πρὸς τὴν δημοκρατίαν, καὶ ὅταν ἰσχυροποιηθῆ θὰ μᾶς πολεμήσῃ, ὁπότε θὰ πέσῃ τὸ σφυρὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς».²²

Ἐκτοτε, υἰοθετηθείσης τῆς γραμμῆς τοῦ προέδρου Χάλεντ Μόχη ἀλ-Ντήν, τὸ Ταγγάμω ἀπετέλεσε καὶ συνεχίζει ν' ἀποτελῆ τὸν κυριώτερον πολέμιον τοῦ ἰσλαμισμού ἐν τῇ πολιτικῇ σκηνῇ τῆς Αἰγύπτου.

β' — Οἱ νασερικοὶ

Ἡ σχέσις τοῦ νασερισμοῦ πρὸς τὰς ἰσλαμιστικὰς ὀργανώσεις ἐν ὅσῳ ἔζη ὁ ἰδρυτὴς τοῦ προκειμένου ἰδεολογικοῦ καὶ πολιτικοῦ ρεύματος πρόεδρος Νάσερ εἶνε γνωστὴ καὶ δὲν χρῆζει περαιτέρω ἀναλύσεως²³. Τὸ πρόβλημα ὅμως ἔγκειται περὶ τῶν ἐπιγενομένων ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ὕψωσαν τὴν σημαίαν του, οἱ ὁποῖοι ὑπεστήριξαν ὅτι βαδίζουν ἐπὶ τῶν βηματισμῶν του, οἱ ὁποῖοι παρουσιάσθησαν ἐν τῇ πολιτικῇ σκηνῇ τῆς χώρας ὡς νόμιμοι κληρονόμοι του, σχηματίσαντες κομματικὰ μορφώματα ἐπικαλούμενοι τὸ ὄνομά του.

Ὁ πρῶτος ἰδρυτὴς τοῦ νασερικοῦ κόμματος Φαρήντ Ἀμπντέλ Καρήμ, ὁ ὁποῖος κατόπιν ἀνέπτυξεν ἔντονον διαφωνίαν πρὸς τὴν ἡγεσίαν τοῦ «Ἀραβικοῦ δημοκρατικοῦ νασερικοῦ κόμματος²⁴», ὑπεστήριξε θέσιν προσεγγίζουσας κατὰ τὸ μᾶλλον τὰς ἰσλαμιστικὰς ὀργανώσεις, ἐξικνουμένην ἀπ' αὐτῆς τῆς συνεργασίας μέχρι τῆς συμμαχίας ἢ καὶ πλεῖον²⁵.

Ὁ Φαρήντ Ἀμπντέλ Καρήμ, σχολιάζων τὴν ὑποστηρικθῆσαν θέσιν ὅτι ἦτο τὸ πολέμου τῶν Ἑξ ἡμερῶν 1967 ἦτο ἡ αἰτία τῆς ἀναζωογονήσεως τοῦ ἰσλαμιστικοῦ κινήματος ἀναφέρει· «Δὲν εἶνε ὁ πόλεμος τοῦ 1967 ὁ λόγος τῆς ἀναζωογονήσεως τῶν ἰσλαμιστικῶν κινήματων, ἀλλ' εἶνε ἡ ἰσραηλινὴ καὶ νατοϊκὴ ἀπειλὴ κατὰ τοῦ ἰσλάμ. Ἡ θρησκεία τοῦ ἰσλάμ ἀπειλεῖται, ἐντεῦθεν

22. Αὐτόθι.

23. Ὅρα προχείρως, *Κυρ. Θ. Νικολάου-Πατραγᾶ, Ἀδελφοὶ Μουσουλμᾶνοι, σποράδην τοῦ αὐτοῦ, Νάσερ, σσ. 411 ἐπ.*

24. Περὶ τῶν δύο νασερικῶν κομμάτων, *Κυρ. Θ. Νικολάου-Πατραγᾶ, Ἀδελφοὶ Μουσουλμᾶνοι, ἔνθ' ἀν., σσ. 28-29.*

25. *Ρέφαατ ἀλ-Σαήντ, ἀλ-Υασάρ, ἔνθ' ἀν. σ. 27.*

δ' ἐδημιουργήθη εἰς τοὺς θρησκευόντας ἢ πεποιθήσις νὰ ὀργανωθοῦν, ὥστε νὰ πολεμήσουν τοὺς ἐχθροὺς των. Ἐγκατελείψαμεν τὴν θρησκείαν, ἢ ὅποια εἶνε ἢ μεγαλειτέρα δύναμις κατὰ τῆς καταπιέσεως καὶ τῆς ὑποτελείας καὶ ἢ ἀπαρχὴ τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης καὶ τοῖς ἐπετρέψαμεν νὰ τὴν χρησιμοποιοῦν ὡς πέπλον²⁶». Τὴν θέσιν ταύτην περὶ διὰ τῆς θρησκείας ἐνδυναμώσως κατὰ τὴν πολιτικὴν διαμάχην τὴν διακρίνομεν εἰς πλεῖστα ὅσα δημοσιεύματά του²⁷.

Καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὸ ἴδιον τὸ Νασερικὸν κόμμα, τοῦτο κατὰ τὸ δημοσιευθὲν κατ' ἰούλιον 1993 πρόγραμμά του, δὲν μελετᾷ ἔστω καὶ κατ' ἐλάχιστον τὸ ἰσλαμιστικὸν φαινόμενον, ἀρκούμενον εἰς τινὰς γενικὰς ἐκφράσεις ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς ἐθνικῆς ἐνότητος καὶ ὁμοψυχίας· «Δὲν χωρεῖ ἀμφιβολία, ὅτι ἢ ὑφ' οἴανδῆποτε ὀνομασίαν ἢ ἐπίκλησιν διατάραξις τῆς ἐν Αἰγύπτῳ ἐθνικῆς ἐνότητος καὶ ὁμοψυχίας, θέτει (:ὀδηγεῖ) ἐν κινδύνῳ τὴν ἀσφάλειάν της, τὴν πορείαν της καὶ τὸ μέλλον της, τὴν σχίζουσι εἰς μικρὰ κομμάτια καὶ τὴν ὀδηγοῦν εἰς τὴν ἀπώλειαν τῆς ταυτότητός της, παραδίδοντες (:τὴν χώραν) εἰς σφαγὰς, πάλιν καὶ εἰς τὰ ἐγκλήματα τῆς τρομοκρατίας, τῶν ὁποίων τὰς καταστροφικὰς ἐκδηλώσεις εἶδομεν ἐν Λιβάνῳ, Σουδάν, Ἀλγερίᾳ καὶ Σομαλία. Ἐφ' ᾧ καὶ τὸ κόμμα — εἰς αὐτὸ τὸ ζήτημα — προειδοποιεῖ (:διὰ τοὺς κινδύνους) ἐξ αὐτῶν τῶν πολιτικῶν ὀργανώσεων, αἱ ὅποια καλύπτονται ὀπισθεν τῶν θρησκευτικῶν ζητημάτων. Διότι τὸ ἰσλάμ δὲν δύναται νὰ ἦναι κλήσις πρὸς τὸν διαχωρισμὸν καὶ τὴν διάσπασιν. Καὶ ὁ χριστιανισμὸς μὲ τὴν σειράν του ἐρείδεται ἐπὶ τῆς ἀγάπης καὶ τῆς συγχωρήσεως²⁸».

Ποία ὅμως εἶνε ἡ θεραπεία; Κατὰ τὸ κόμμα δέον νὰ ληφθοῦν τὰ ἐξῆς μέτρα πρὸς προστασίαν τῆς ἐθνικῆς ἐνότητος καὶ ὁμοψυχίας τοῦ αἰγυπτιακοῦ λαοῦ· «Νὰ ἐπιτραπῇ εἰς ὅλας τὰς πολιτικὰς δυνάμεις — αἱ ὅποια πιστεύουν καὶ δι' αὐτὸ θέτουν καθοριστικὰ ὅρια μεταξὺ τῆς θρησκείας καὶ τῆς θρησκευτικῆς πολιτικῆς — νὰ ἐκφράσουν τὰς ἀρχὰς των ἐν ἀπολύτῳ ἐλευθερίᾳ ἄνευ πιέσεων, δοθέντος ὅτι τὸ τοιοῦτο θὰ ἀκυρώσῃ τὰ ἐπιχειρήματα εἰς τὰ ὅποια καταφεύγουσιν αἱ ἀσκοῦσαι τρομοκρατίαν ὀργανώσεις διὰ τῆς ἐπικλήσεως ὅτι στεροῦνται τῆς δυνατότητος ἀσκήσεως πολιτικῆς δράσεως». Ἐπίσης προτείνει «τὴν σύνταξιν διακηρύξεως-συμφώνου τιμῆς ὅλων τῶν ἐπισήμων καὶ λαϊκῶν πολιτικῶν ὀργανώσεων καὶ ἰδρυμάτων, βάσει τῆς ὁποίας θ' ἀπέχουσι οἰασθῆποτε βίας καὶ τρομοκρατικῶν ἐνεργειῶν, καὶ θὰ παύσουσι τὴν χρῆσιν θρησκευτικῶν συνθημάτων (...) κατὰ τὴν πολιτικὴν των δραστηριότητα. Ὡσταύτως νὰ περιλάβῃ ἢ διακηρύξῃ τὴν ἴδρυσιν ἐπιτροπῆς, ἐν τῇ ὁποίᾳ θὰ συμμετέχουσι ὅλα τὰ κόμματα, ἢ ὅποια θὰ ἔχη τὴν μορφήν συμβουλίου ἐθνικῆς ἐνότητος, εἰς τὴν ὁποίαν θὰ κατατίθενται ὅλαι

26. Ἐν περ. ἀλ-Υασάρ, αὐγουστος 1990.

27. *Ρέφαατ ἀλ-Σαῆντ*, ἀλ-Υασάρ, ἐνθ' ἄν. σ. 28.

28. *Μπερνάμεγγ ἀλ-χεζμπ ἀλ-ἄραμπυ ἀλ-ντημοκράτυ ἀλ-νάσερυ*, σ. 107.

αί ἐν κινδύνῳ θέτουσαι πράξεις καὶ ἐνέργειαι τὴν ἐθνικὴν ἐνότητα, ὥστε ν'ἀποτανθῇ ἐπ'αὐτῶν, ὑποδεικνύουσα αὕτη καὶ τὰς ὑπ'αὐτῆς θεωρουμένας ὡς ἀναγκαίαις ἐνεργείας πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς τάξεως καὶ τῆς πολιτικῆς σταθερότητος. Καὶ τέλος ν'ἀπαγορευθῇ εἰς τὸ διὰ τῶν ἐπισήμων ὀργάνων καὶ δὴ καὶ τῆς ἀσφαλείας ἐκπροσωπούμενον κράτος, ὅπως χρησιμοποιῇ ἀντιβίαν, ἐπικαλούμενον τὴν ἀντιμετώπισιν τῆς τρομοκρατίας, δοθέντος ὅτι τὸ τοιοῦτο ἀφ'ἑαυτοῦ θ'αυξήσῃ τὴν δρᾶσιν τῆς τρομοκρατίας καὶ τῆς ἀντιθέτου τρομοκρατίας²⁹».

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω προκύπτει, ὅτι τὸ ὅλον ζήτημα σχετίζεται ἀπλῶς καὶ μόνον πρὸς τὴν ἐθνικὴν ἐνότητα, οὐδεμίαν σχέσιν ἔχον πρὸς τὴν νοσηρὰν ἰδεολογίαν τῶν ἰσλαμιστικῶν καὶ τὴν ἐξ ἴσου καρκινώδη πρακτικὴν των εἰς ὅλους τοὺς τομεῖς³⁰.

Τέλος νὰ σημειωθῇ, ὅτι κατὰ τὴν προεκλογικὴν ἐκστρατείαν διὰ τὴν ἀνάδειξιν τῶν μελῶν τῆς βουλῆς ἔτους 1995, τὸ κόμμα ἐκδίδει «Γενικὸν ἐκλογικὸν πρόγραμμα ὑπὲρ μιᾶς ἀξιοπρεποῦς κοινωνίας³¹», ἔνθα οὐδὲν ἀναφέρεται εἴτε περὶ τῶν ἰσλαμιστικῶν ὀργανώσεων εἴτε περὶ τῆς ἐθνικῆς ἐνότητος.

Βεβαίως, ἡ ἐν λόγῳ στάσις τοῦ κόμματος πόρρω ἀπέχει τῆς στιβαρᾶς θέσεως, στάσεως καὶ δράσεως τοῦ ἴδρυτοῦ τοῦ νασερισμοῦ. Ἐνδεχομένως τὸ τοιοῦτο νὰ ἐξεπήγασεν ἐκ τοῦ ὅτι τὸ κόμμα τοῦτο προσεπάθησε νὰ συγκεράσῃ ἀντιθέτους ἀλλήλων θέσεις μελῶν προερχομένων ἐξ ὅλου τοῦ πολιτικοῦ φάσματος τοῦ ἀραβικοῦ σοσιαλισμοῦ. Ἐτέρωθεν, ἡ ὀρθὴ προσέγγισις τοῦ νασερισμοῦ δέον ν'ἀναζητηθῇ εἴτε εἰς τὸ Ταγγάμω, τὸ ὁποῖον ἐξέφρασε τὴν ἀριστερὰν τάσιν τοῦ νασερισμοῦ εἴτε εἰς τὸ Οὐάτανυ τοῦ προέδρου Μουμπάρακ, τὸ ὁποῖον ἠκολούθησε τὴν κεντρῶν τάσιν αὐτοῦ, θεωρηθὲν ὡς διάδοχον τῆς κεντρῶας τάσεως τῆς νασερικῆς Σοσιαλιστικῆς Ἐνώσεως — ἐνῶ τὸ Ταγγάμω τῆς ἀριστερᾶς³².

γ' — Κ.Κ. Αἰγύπτου

Πρὸς κατανόησιν τῆς πολιτικῆς τοῦ Κ.Κ. ὀφείλομεν νὰ ὑποχωρήσωμεν κατὰ μίαν δεκαετίαν ὀπισθεν καὶ νὰ διεξέλθωμεν τὰ τεκμήρια τῆς δεκαετίας τοῦ 1980 καὶ δὴ καὶ ὅταν πρόεδρος τῆς χώρας ἦτο ὁ ἐν συμμαχίᾳ εὐρισκόμενος πρὸς τοὺς Ἀδελφοὺς Μουσουλμάνους Σαντάτ. Οὕτω προστρέχομεν πρὸς

29. Αὐτόθι, σ. 108.

30. *Ρέφαατ ἀλ-Σαῆντ*, ἀλ-Υασάρ, ἐνθ' ἀν. σ.29.

31. Μὲν ἀγγλ μουγγτάμαα ἀλ-ἔζα οὐ ἀλ-καράμα, ὀκτώβριος 1995.

32. *Κυρ. Θ. Νικολάου-Πατραγᾶ*, Τὸ μέλλον τῆς δημοκρατίας στὴν Αἴγυπτο. Ἡ συμβολὴ τοῦ ἱππότη Χάλεντ Μόχη ἀλ-Ντὴν [Islamica, arabica et turcica III], ἐν Ἀθήναις 2011, σποράδην.

τὸ γενικὸν πρόγραμμα τοῦ Κ.Κ. Αἰγύπτου, τὸ ὁποῖον ἀπεδέχθη τὸ πρῶτόν του συνέδριον τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1980, ἐν ὧσιν ἡ συμμαχία Σαντάτ-ἰσλαμιστῶν ἦτο γεγονός· «Ταυτοχρόνως τὸ κόμμα μας ἀόκνως ἐργάζεται πρὸς ἐγκαθίδρυσιν ἀλύσεως περιοδικῶν συμμαχιῶν, περιοδικῶν συμφωνιῶν καὶ ἐπὶ μέρους συμφωνιῶν ἐπὶ συγκεκριμένων στάσεων τακτικῆς. Αὗται αἱ περιοδικαὶ συμμαχίαι ἢ αἱ περιοδικαὶ συμφωνίαι εἶνε ἀνοικταὶ πρὸς ὅλας τὰς κοινωνικὰς τάξεις, τὰς πολιτικὰς δυνάμεις καὶ τὰς προσωπικότητας, αἱ ὁποῖαι ἀρνοῦνται τὸ σύνολον ἢ μέρος τῆς πολιτικῆς τοῦ πρακτορεύοντος καθεστώτος. Ἐπ' ἴσης, καὶ πρὸς ὅλους ὅσοι ἔχουν τὴν σήμερον συμφέρον εἰς τοῦτο πρὸς πτώσιν τῆς ἐξουσίας τῆς παρασιτικῆς ἀστυκῆς τάξεως καὶ τῶν συμμάχων τῆς, ἀκόμη καὶ ἂν στρατολογικῶς ἀνήκει εἰς τὸ ἀντίπαλον στρατόπεδον³³· τινὲς δ' ἐθεώρησαν, ὅτι ἡ τελευταία αὕτη φράσις ἀνεφέρετο εἰς τοὺς Ἀδελφούς Μουσουλμάνους³⁴. Τὸ πρόγραμμα συνεχίζει αἰτούμενον· «Τὴν δυνατότητα ἰδρύσεως πολιτικῶν κομμάτων ἄνευ ὄρων, προϋποθέσεων, κηδεμονίας ἢ διοικητικῆν ἐπέμβασις» καὶ «τὴν παῦσιν ὄλων τῶν ἀμέσων ἐμποδίων πρὸς τοὺς πολίτας κατὰ τὴν ἄσκησιν τῆς πολιτικῆς τῶν δραστηριότητος» καὶ «τὴν κατάργησιν τῶν ἐκδοθεισῶν ἐπὶ πολιτικῶν δικῶν ὑπὸ τῶν ποικίλων ἐκτάκτων δικαστηρίων, οἷον δικαστηρίου τῆς ἐπαναστάσεως, δικαστηρίου τοῦ λαοῦ, στρατιωτικῶν δικαστηρίων καὶ δικαστηρίων τῆς ἀσφαλείας ἐπὶ ποινικῶν ἀποφάσεων. Ἐπίσης, τὴν ἀπόλυσιν ὄλων τῶν πολιτικῶν κρατουμένων καὶ τὴν ἀκύρωσιν ὄλων τῶν παρεπομένων ἀποτελεσμάτων, τὰ ὁποῖα προέρχονται ἐξ αὐτῶν τῶν ἀποφάσεων³⁵». Ἡ τελευταία αὕτη φράσις ὡς ἐκ τῆς κακίστης διατυπώσεώς της ἠδύνατο νὰ ἐκληφθῆ ὡς ὑπὲρ τῶν ἰσλαμιστῶν, δοθέντος ὅτι ὡς ἦτο διατετυπωμένη ἐσήμαινε τὴν ἀπόλυσιν τῶν προβάντων εἰς τρομοκρατικὰς πράξεις, οἷον τῆς ὀργανώσεως Τακφῆρ οὐὰ ἀλ-χέγγρα, Φανέυα Ἀσκαρέυα, Σαλάχ Σαράϋα, Σσόκρη Μουστάφα, κ.ἄ.³⁶ Τὸ πρόγραμμα ἀκόμη ζητεῖ· «Τὴν ἐπαναδιοργάνωσιν τῶν ὀργάνων τάξεως καὶ ἀσφαλείας ὥστε ἀποστολὴ τῶν νὰ ἦναι ἡ προστασία τοῦ λαοῦ καὶ ὄχι τοῦ κυβερνήτου. Τὴν κατάργησιν τῆς καταπιέσεως, καὶ πρῶτιστα τῶν γραφείων πολιτικῆς δραστηριότητος, οἷον τῆς θρησκευτικῆς καὶ κομμουνιστικῆς δραστηριότητος³⁷. Καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν σχέσιν τοῦ Νάσερ πρὸς τοὺς Ἀδελφούς Μουσουλμάνους «κατὰ τὸ ἔτος 1954, ὁπότε ἀμφότεροι ἦλθον εἰς σφοδρὰν σύγκρουσιν» ἀπεικονίζει τὴν κατάστασιν μετ' ἄκρας οὐδετερότητος· «Αὕτη ἡ περίοδος ὡσαύτως κατέστη μάρτυς συγκρούσεως μεταξὺ τῆς ἰουλιανῆς ἐξουσίας (:νασερικοῦ καθεστώτος) καὶ

33. Μπερνάμεγγ ἀλ-χέζμπ ἀλ-σοῦ ἀλ-μάσου, ἐν Βηρυτῶ 1981, σ. 128.

34. *Ρέφαατ ἀλ-Σαῆντ*, ἀλ-Υασάφ, ἔνθ' ἀν., σ. 41.

35. Ἐνθ' ἀν. σημ. 33, σ. 137.

36. Περὶ ὧν, *Ρέφαατ ἀλ-Σαῆντ*, Ἡ διαπάλη, μνημ. ἔργ.

37. Ἐνθ' ἀν., σημ. 35, σ. 139.

τῶν Ἀδελφῶν Μουσουλμάνων ὡς ἀποτέλεσμα τῆς ἀποπείρας δολοφονίας τοῦ Νάσερ, ὅποτε καὶ ἐξετελέσθησαν ἡγετικά στελέχη τῆς ὀργανώσεως καὶ ἐφυλακίσθησαν χιλιάδες πολῖται μὲ τὴν κατηγορίαν τῆς προσχωρήσεως εἰς τὴν ὀργάνωσιν³⁸. Δικαστικῶς ὅμως ἔχει ἀποδειχθῆ, ὅτι ὁ σχεδιασμός τῆς δολοφονίας τοῦ προέδρου Νάσερ κατ' ὀκτώβριον 1954 ἐγένετο ὑπὸ τῆς ἐν λόγῳ τρομοκρατικῆς ὀργανώσεως, οὔσης ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ στρατηγοῦ Μωχάμαντ Ναγκήμπ ἔστω ἢ ἐν γνώσει του.³⁹

Τὰ γεγονότα ὅμως διαδέχονται ἀλλήλα καὶ ἡ τρομοκρατία αὐξάνεται κατὰ τρόπον ἄκρως ἐπικίνδυνον, ὅποτε ἐπιβεβλημένη καθίστατο ἡ ἀναθεώρησις τῆς ἀρχικῆς θέσεως ὡς αὕτη κατεγράφη εἰς τὸ πρόγραμμα τοῦ πρώτου συνεδρίου τοῦ κόμματος. Οὕτω, ἐνῶ κατὰ τὸ πρῶτον συνέδριον τὸ Κ.Κ. ἐζήτηι τὴν δυνατότητα ἰδρύσεως κομμάτων ἄνευ προϋποθέσεων, κατὰ τὸ πρόγραμμα τοῦ τρίτου συνεδρίου τὸν νοέμβριον τοῦ 1992 ἀναθεωρεῖται ἐκείνη ἡ στάσις καὶ διευκρινεῖται: «Ἡ ἐλευθερία ἰδρύσεως κομμάτων ἄνευ προϋποθέσεων τῇ ἐξαιρέσει τῶν ἐχόντων στρατιωτικὴν ἢ οἰονεὶ στρατιωτικὴν ὀργάνωσιν, καὶ ἐκείνων τὰ ὁποῖα ἀπειλοῦν τὴν ἐθνικὴν ἐνότητα⁴⁰», θέσις ἡ ὁποία ἐπεκτείνεται καὶ εἰς τὰ τῆς ἐκπαιδεύσεως⁴¹, ἐνθα τονίζεται ὅτι τὰ προγράμματα σπουδῶν δέον νὰ εἶνε κοινὰ καὶ νὰ σκοποῦν τὴν ἐμβάθυνσιν τῶν δημοκρατικῶν ιδεωδῶν, τοῦ πατριωτισμοῦ καὶ τῆς ἐθνικῆς ἐνότητος, ἐνῶ ἀνάλογον θέσιν ὑπεστήριζε καὶ διὰ τὰ μέσα πληροφορήσεως⁴², τότε τελοῦντα ὑπὸ ἀπόλυτον κρατικὸν ἔλεγχον — τῇ ἐξαιρέσει τῶν κομματικῶν ἐφημερίδων —, τὰ ὁποῖα ὤφειλον νὰ ἐκφράζουσιν τὰς πεποιθήσεις πάντων τῶν αἰγυπτίων ἀνεξαρτήτως θρησκευήματος.

Καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὸ ζήτημα τῆς θρησκείας τὸ κόμμα πρωτοτυπεῖ ἔναντι ὅλων τῶν ὑπολοίπων Κ.Κ. καὶ λαμβάνει μίαν ἄκρως πρωτοποριακὴν θέσιν, εὐρισκομένην ἐν ἀπολύτῳ συσχετίσει πρὸς τὰς πεποιθήσεις τοῦ αἰγυπτιακοῦ λαοῦ: «Θεωρεῖ τὸ Κ.Κ. Αἰγύπτου, ὅτι ἐν τῷ πυρῆνι αὐτῆς ἡ θρησκεία εἶνε κλησις πρὸς ἀλλαγὴν τοῦ κόσμου πρὸς τὸ καλλίτερον, διὰ τὴν διάδοσιν τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἰσότητος: εἶνε ἔκφρασις τῶν πόθων τοῦ ἀνθρώπου πρὸς ἀπαλλαγὴν τοῦ ἀπὸ ὅλας τὰς ἀδικίας καὶ διὰ ν' ἀνέλθῃ (:φθάσῃ) εἰς τὴν ἀληθῆ ἰσότητα, τὴν ἀξιοπρέπειαν, τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν εὐτυχίαν. Ἡ θρησκεία εἶνε ἐκ τῶν βασικῶν δημιουργῶν τῆς ἐθνικῆς (:μας) ὑπάρξεως καὶ τῆς κοινωνικῆς (:μας) συνειδήσεως καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἱστορίας (:μας), δυναμένη νὰ ὠθήσῃ τὰς τάσεις διαμαρτυρίας (:τοῦ ἀνθρώπου) κατὰ τῆς κοι-

38. Αὐτόθι, σ. 36.

39. *Κυρ. Θ. Νικολάου-Πατραγᾶ*, Ἀδελφοὶ Μουσουλμᾶνοι, μνημ. ἔργ., σποράδην.

40. Νεντάλνα ἀλ-σιάσιν ἀλ-σάμελ μὲν ἀγγλ ἰνκκάζ ἀλ-θάουρα ἀλ-οὔατανεῦα ἀλ-ντημοκρατέῦα, σ. 57.

41. Αὐτόθι, σ. 66.

42. Αὐτόθι, σ. 68.

νωνικῆς ἀδικίας καὶ τῆς καταπίεσεως καὶ ν'ἀποτελέσῃ τὴν βᾶσιν μιᾶς πιθανῆς (:δυνητικῆς) ἀναγεννητικῆς ταξικῆς κινητοποιήσεως. Τὸ κόμμα πιστεύει, ὅτι ἡ ἀληθῆς τῆς θρησκείας κατανόησις ἀποτελεῖ δημιουργικὴν δύναμιν, ἡ ὁποία παροτρύνει τὸν ἄνθρωπον (:εἰς ἀγῶνας ὑπὲρ τῆς) ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀξιοπρεπείας του. (:Καὶ πιστεύει προσέτι) εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῶν πολιτῶν εἰς (:περὶ τὸ δόγμα) ἐλευθερίαν καὶ ἀρνεῖται οἰονδήποτε διαφορισμὸν (:τῶν ἀνθρώπων) λόγῳ θρησκείας⁴³».

Καθ'ὅσον ἀφορᾷ τὰς συμμαχίας, τὸ αὐτὸ πρόγραμμα ἀρνεῖται οἰανδήποτε προσέγγισιν τῶν ἰσλαμιστῶν. Ἀναφέρει: «Τὴν ἀναγκαιότητα ἐνόητος ὅλων τῶν πατριωτικῶν, προοδευτικῶν καὶ δημοκρατικῶν δυνάμεων⁴⁴». Ἡ διαφορὰ εἶνε ἐμφανῆς μεταξὺ αὐτῆς τῆς θέσεως καὶ ἐκείνης τοῦ πρώτου συνεδρίου, ἡ ὁποία ἀνεφέρετο εἰς ὅλας τὰς δυνάμεις, αἱ ὁποῖαι ἀρνοῦνται καὶ ἀντιτίθενται εἰς τὴν πολιτικὴν τοῦ πρακτορεύοντος καθεστῶτος, ἀκόμη καὶ ἂν ἀνήκουν εἰς τὸ ἀντίπαλον στρατόπεδον, ὅπερ δὲν ἀπέκλειεν, εἰκότως, τοὺς ἰσλαμιστάς. Τὸ τοιοῦτο καθίσταται εὐκρινώτερον διὰ τῆς προσδιοριστικῆς φράσεως, ὅτι «κοινὴ δρᾶσις ἐπιβάλλεται μὲ ὅλα τὰ κόμματα καὶ τὰς πολιτικὰς δυνάμεις τῆς πολιτικῆς σκηνῆς τῆς Αἰγύπτου, αἱ ὁποῖαι ἀποδέχονται τὴν ἀρχὴν τῆς δημοκρατικῆς ἐναλλαγῆς τῆς ἐξουσίας καὶ ἐργάζονται ὑπὲρ τῆς⁴⁵».

Ἡ «Πολιτικὴ γραμμὴ τῆς ἐπερχομένης περιόδου τοῦ κόμματος», ἡ ὁποία υἰοθετήθη ὑπὸ τοῦ Γ' συνεδρίου προσπαθεῖ ν'ἀναλύσῃ ὑπὸ ταξικὴν ὀπτικὴν τὸ ἰσλαμιστικὸν φαινόμενον⁴⁶. «Τὸ ρεῦμα τοῦτο ἤρχισε ν'ἀνασυντίθεται εὐθύς μετὰ τὴν ἦτταν τοῦ 1967. Κατόπιν ἤρχισεν ἀυξάνον ἔτι περαιτέρω τὰς δυνάμεις του μετὰ τὸ πραξικόπημα τοῦ μαΐου 1971, ὅποτε ὁ Σαντὰτ συνειργάσθη μετ'αὐτοῦ, δίδων εἰς αὐτὸ τὸ πρᾶσινον φῶς ὥστε ν'ἀντιμετωπίσῃ τὴν Ἀριστεράν, ἰδίᾳ εἰς τὰ πανεπιστήμια. Καίτοι τὸ ἐν λόγῳ ρεῦμα ἀνήκεν ἀπὸ τῆς ἰδρύσεώς του κατὰ τὴν δεκαετίαν τοῦ '20 αὐτοῦ τοῦ αἰῶνος εἰς τὸν μικροαστυσμὸν καὶ ἕως τῆς δεκαετίας τοῦ '60, ἡ ἐγκατάστασις μεγάλου ἀριθμοῦ ἐκ τῶν στελεχῶν του εἰς τὰς χώρας τοῦ κόλπου καὶ δὴ καὶ τὴν Σαουδικὴν Ἀραβίαν μετὰ τὴν ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου φυγάδουσίν των κατὰ τὰς δεκαετίας '50 καὶ '60 καὶ λόγῳ τῆς ἀφειδοῦς ἐξωτερικῆς χρηματοδοτήσεώς του, ὡσαύτως δὲ καὶ τῆς παρασιτικῆς οικονομικῆς του δραστηριότητος, κατέστη τὸ ἐν λόγῳ ρεῦμα κατέχον μεγάλην οικονομικὴν δυνατότητα, μὲ τὴν ἡγεσίαν του καὶ ἔνια ἐκ τῶν στελεχῶν του ν'ἀνήκουν εἰς τὴν παρασιτικὴν μπουρζουαζίαν. Καταδεικνύουν δὲ αἱ ἐταιρίαι ἀξιοποιήσεως τῶν περιουσιῶν (:κεφαλαίων) καὶ αἱ λοιπαὶ ἐπιχειρήσεις εἰς τὴν ἡμεδαπὴν καὶ τὴν ἄλλοδαπὴν

43. Αὐτόθι, σ. 19.

44. Αὐτόθι, σ. 20.

45. Αὐτόθι, σ. 40.

46. Αὐτόθι, σ. 107.

(τράπεζα ἄλ-Τακκάουη ἐν Μπαχάμαις) τὸ τί προσεκτῆθη τὸ ἐν λόγῳ ρεῦμα ἐξ ἠϋξημένων οικονομικῶν δυνατοτήτων. Ἡ ἐν Αἰγύπτῳ ὀργάνωσις τῶν Ἀδελφῶν Μουσουλμάνων διαδραματίζει μέγαν ρόλον εἰς τὴν ἡγεσίαν τῆς διεθνoῦς ὀργανώσεως τῶν Ἀδελφῶν Μουσουλμάνων, οὔσα τὸ κέντρον τοῦ οικονομικοῦ μέρους τούτου τοῦ ρεύματος.

»Εἶνε σφάλμα νὰ ὑπερβάλλωμεν περὶ τῆς διακρίσεως ἀφ' ἐνὸς μὲν τῆς ὀργανώσεως τῶν Ἀδελφῶν Μουσουλμάνων, οἵτινες προσπαθοῦν νὰ παρουσιάξουν ἑαυτοὺς ὡς κόμμα πολιτικόν, τὸ ὁποῖον ἐπιδιώκει ν' ἀνέλθῃ εἰς τὴν ἐξουσίαν διὰ τῶν δημοκρατικῶν μέσων, ἀφ' ἑτέρου δὲ τῶν ἐπιλοίπων ἰσλαμιστικῶν ὀργανώσεων, αἱ ὁποῖαι ἀσκοῦν ἔνοπλον τρομοκρατίαν, δοθέντος ὅτι ἀμφότεροι ἀποσκοποῦν τὴν ἐγκαθίδρυσιν «θρησκευτικοῦ κράτους», φύσει ἀντιτιθεμένου πρὸς τὴν δημοκρατίαν, τὴν κοσμικὴν κοινωνίαν καὶ ὅλους τοὺς παράγοντας τοῦ συγχρόνου πολιτισμοῦ. Ἐπιπροσθέτως δέ, ὅλαι αἱ τάσεις αὐτοῦ τοῦ ρεύματος ἀσκοῦν ἰσχυρὰν πνευματικὴν τρομοκρατίαν ἐπὶ τοῦ συνόλου τῆς κοινωνίας.

»Ἡ στάσις ἔναντι τοῦ ρεύματος αὐτοῦ δέον νὰ ἐκπηγάξῃ ἀπὸ τὴν ταξικὴν τοῦ φύσιν ὡς μέρους τῆς παρασιτικῆς καὶ ὑπαγομένης μεγάλης μπουρζουαζίας, χρησιμοποιοῦσης τὴν θρησκείαν ὡς κάλυμμα ἰδεολογικόν, τὸ ὁποῖον εἶνε ἀποδεκτὸν ἐκ μέρους τοῦ λαϊκοῦ πλήθους καὶ δὴ καὶ τῶν πνευστερῶν τμημάτων αὐτοῦ, ἐπὶ σκοπῶ τὴν ἄσκησιν τῆς χειροτέρας μορφῆς ἐκμεταλλεύσεως καὶ ὑλικῆς καὶ πνευματικῆς καταπίεσεως τοῦ ἀνθρώπου. Τὸ ρεῦμα τοῦτο δ' αὐτῆς τοῦ τῆς ταξικῆς φύσεως δὲν ἀντιτίθεται εἰς τὴν κεφαλαιοκρατίαν ὡς κοινωνικὸν θεσμόν. Καὶ δὲν ἀντιτίθεται ἐν τοῖς πράγμασιν εἰς τὴν Δύσιν εἰμὴ διὰ τῶν ἐκδηλώσεων τοῦ θρησκευτικοῦ φανατισμοῦ, ὄντος ἀπηλλαγμένου οἰασδήποτε ὄντολογικῆς βάσεως ἀντιθέσεως πρὸς τὸν ἰμπεριαλισμόν».

Καὶ συνεχίζει «Δὲν ἀποκαλύπτει τὸ ἐν λόγῳ ρεῦμα τὰς κοινωνικὰς του κατευθύνσεις, ἀρκοῦμενον εἰς τὴν προβολὴν τοῦ συνθήματος «Τὸ ἰσλὰμ εἶνε ἡ λύσις» καὶ «Ἰσλαμικὸν κράτος», ἰστάμενον ὀπισθεν τῆς ἐθνικῆς διχονοίας καὶ τῆς τρομοκρατίας, ἡ ὁποία ἔλαβε τελευταίως ἐπικινδύνους προεκτάσεις⁴⁷. Καὶ «Ἐνῶ τὸ κόμμα μας ἐκφράζει τὸν βαθύτατόν του σεβασμόν πρὸς τὴν θρησκείαν καὶ τὴν ἐλευθερίαν τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως, ἴσταται ἀποφασιστικῶς κατὰ τῆς ὑλικῆς καὶ πνευματικῆς τρομοκρατίας, τὴν ὁποίαν ἀσκεῖ τὸ σύνολον τῶν τάσεων αὐτοῦ τοῦ σκοτίου ρεύματος καὶ καλεῖ εἰς εὐρεῖαν λαϊκὴν ἀντιμετώπισιν, εἰς τὴν ὁποίαν θὰ συμμετέχουν ὅλαι αἱ δυνάμεις, αἱ ὁποῖαι ἀγωνίζονται ὑπὲρ τοῦ φωτισμοῦ, τῆς ἐθνικῆς ἐνότητος καὶ τῆς κοινωνικῆς προόδου». Δὲν παραλείπει δὲ νὰ θεωρήσῃ τὸ ἐν λόγῳ ρεῦμα ὡς ἀπότοκον τοῦ Μεσαίωυος, ἀκολουθοῦν μεσαιωνικὰς πρακτικὰς⁴⁸.

47. Αὐτόθι, σ. 108.

48. Αὐτόθι, σ. 114.

Καθὼς εἶδομεν ἢ στάσις τοῦ κόμματος κατὰ τὸ Γ' συνέδριον διέφερεν οὐσιωδῶς ἐκείνης τοῦ πρώτου. Τὸ τοιοῦτο ἐξηγεῖται ὡς ἐκ τῆς συντελεσθείσης διασπάσεως αὐτοῦ τῷ 1989⁴⁹, ὅτε ἡ ὑπὸ τὸν Ναμπὴλ ἄλ-Χιλάλη⁵⁰ ὁμὰς ἀπεχώρησεν, ἰδρῦσασα τὸ Σοσιαλιστικὸν κόμμα τοῦ λαοῦ καὶ τὰ ἡνία τῆς πλοηγῆσεως τοῦ Κ.Κ. ἀναλαμβάνει ἀνενόχλητος ὁ καθηγητὴς Ρέφαατ ἄλ-Σαῆντ, ὁ ὁποῖος ἔδωκε νέαν κατεύθυνσιν εἰς τὸ ἐν λόγῳ θέμα, τὴν ὁποίαν ἄλλως τε καθώρισεν, ὡς εἴρηται, καὶ εἰς τὸ Ταγγάμω.

δ' — Χέζμπ ἄλ-σάαμπ ἄλ-ἔσστεράκν (Σοσιαλιστικὸν κόμμα τοῦ λαοῦ)

Τὸ κόμμα δὲν ἔλαβε εὐκρινῆ θέσιν οὔτε καὶ ἐτοποθετήθη ἐπ' ἀκριβῶς ἐπ' αὐτοῦ τοῦ θέματος, ἀρκεσθὲν εἰς τὴν θέσιν ἐνίων στελεχῶν του περὶ «συμμαχίας τῶν πάντων κατὰ τῆς ἐξουσίας⁵¹». Ἐν τούτοις εἰς τὸ Νταλήλ, εἰς τοῦ ὁποίου τὴν ἔκδοσιν συνέβαλλον στελέχη τοῦ κόμματος, ἀναγιγνώσκομεν, καὶ μάλιστα εἰς τὸ πρῶτον τεύχος, ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἀποπειράς δολοφονίας τοῦ προέδρου Μουμπάρακ ἐν Ἀντὶς Ἀμπέμπα· «Τὸ πρῶτον τὸ ὁποῖον ὀφείλομεν νὰ βεβαιώσωμεν εἶνε, ὅτι ἡ μέθοδος τῆς ἀτομικῆς τρομοκρατίας πρὸς ἐπίτευξιν πολιτικῆς ἀλλαγῆς εἶνε πλήρως ἀπορριπτομένη καὶ καταδικαστέα, ἀποτυχημένη, καὶ θὰ ἔχη τραγικὰ ἀποτελέσματα, τὰ ὁποῖα ἐν τέλει θὰ καταβάλλῃ ὁ λαὸς μας. Ἡ ἀτομικὴ τρομοκρατία ἀποτελεῖ μέθωδον ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι δὲν πιστεύουν εἰς τὸν ρόλον τοῦ λαοῦ εἰς τὴν μάχην τῆς ἀλλαγῆς καὶ οὔτε εἰς τὰς δυνατότητας τοῦ λαοῦ πρὸς ἐπιτυχίαν τῆς⁵²». Ἐρώτημα· τοῦτο ἰσχύει μόνον διὰ τὴν ἀτομικὴν τρομοκρατίαν καὶ δὲν περιλαμβάνει καὶ τὴν συλλογικὴν, διότι εἶνε περιέργως αὐτὴ ἡ διάκρισις ἐν τῷ κειμένῳ. Καὶ συνεχίζει· «Ἡ ἀποτυχημένη ἀπόπειρα ἐνέχει καὶ μίαν ἄλλην ἀπόδειξιν, ὅτι δηλ. ἔχει πτωχεύσει ἡ δυνατότης ἀντιμετωπίσεως τῆς τρομοκρατίας διὰ μόνης τῆς κρατικῆς (:ἐκ μέρους τῆς ἀσφαλείας) καταπιέσεως. Δι' αὐτῆς τῆς μεθόδου δὲν σταματᾷ ἡ βία καὶ δὲν συνθλίβεται ἡ τρομοκρατία (...) Ἡ ἀποτυχημένη ἀπόπειρα διαβεβαιοῖ ἅπαξ ἔτι, ὅτι ἡ ἀντίδρασις εἰς τὴν τρομοκρατίαν εἶνε ἀδύνατος, ὅταν ἀπομονωθῇ τοῦ συνόλου τῶν προβλημάτων τῆς κοινωνίας· καὶ ἄνευ τῆς θέσεως πολιτικῶν ἀντιπροτάσεων ἔναντι τῶν πολιτικῶν τοῦ καθεστώτος εἰς ὅλους τοὺς τομεῖς καὶ δὴ καὶ εἰς τὴν πληροφόρησιν καὶ τὴν ἐκπαίδευσιν. Ἐπέστη ἡ στιγμή, ὥστε ὁ λαὸς μας νὰ λάβῃ εἰς χεῖράς του (:πῶς ἄρά γε) τὴν ἀντιμετώπισιν τῆς τρομοκρατίας καθ' ὅλας τῆς τὰς μορφὰς καὶ νὰ θέσῃ εἰς ἀμφοτέρων τῶν ἀντιμα-

49. Περὶ αὐτῆς Κυρ. Θ. Νικολάου-Πατραγᾶ, Τὸ κομμουνιστικὸν κίνημα, μνημ. ἔργ., σσ. 124 ἐπ.

50. Περὶ αὐτοῦ, ὄρα Ρέφαατ ἄλ-Σαῆντ, Ταρήχ ἄλ-χάρακα ἄλ-σουέυα ἄλ-μασρέυα, τ. Ε', Χακάδα τακάλαμ ἄλ-σουεοῦν, ἐν Καῖρω (ἄ.ἔ.), σσ. 314 ἐπ.

51. Ρέφαατ ἄλ-Σαῆντ, ἄλ-Υασάφ, μνημ. ἔργ., σ. 47.

52. Αὐγούστος 1995, σ. 5.

χομένων δι' αἵματος πλευρῶν λύσιν δημοκρατικὴν, ἢ ὅποια θὰ ἐκβάλῃ τὴν χώραν ἀπὸ τὴν δεινὴν τῆς τρομοκρατίας καὶ τῆς ἀντιθέτου τρομοκρατίας⁵³». Ὡσὰν δηλαδὴ, κατὰ τὴν θέσιν τοῦ συντάκτου, καὶ τὸ νόμιμον κράτος ν' ἀσκῆ καὶ αὐτὸ τρομοκρατίαν μετερχόμενον τὴν συνόμιμον καὶ ἐπιβεβλημένην ἄμυναν κατὰ τὴν ἄσκησιν τῶν καθηκόντων του. Ἐπίσης, ἡ ἔκφρασις τρομοκρατία καὶ ἀντίθετος τρομοκρατία ἐνθυμίζει ἐν πολλοῖς τὴν φιλολογίαν τῶν Ἀδελφῶν Μουσουλμάνων περὶ βίας καὶ ἀντιθέτου βίας (ἢ ἀντιβίας).⁵⁴

53. Αὐτόθι, σ. 6

54. Πρὸβλ. *Ρέφαατ ἀλ-Σαῆντ, ἀλ-Υασάορ, ἔνθ' ἀν.*, σ. 48.